

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Подводя итоги вышеизложенного, необходимо отметить, что благоприятная атмосфера, созданная учителем на уроке, является неременным условием для проявления творческих способностей учеников. Одним из способов создания такой атмосферы является применение современных, близких учащимся, технологий в учебном процессе.

Ученики получают и обрабатывают информацию по-разному, поэтому стенд «Это интересно знать» позволяет использовать различные стратегии и стили при подаче материала. Он подразумевает использование логических рассуждений, общение между учениками, визуальную стимуляцию. Содержание стенда заставляет применять анализ и интерпретацию нового и старого материала, что делает обучение более продуктивным.

Литература:

1. Докинз Р. Эгоистичный ген / Р. Докинз. – М. : Мир, 1993. – 318 с.
2. Санников, В.З. Русский язык в зеркале языковой игры [Текст] / В.З. Санников. – М. : Языки славянской культуры, 2002. – 552 с.
3. Ухова, Л.В. Демотивационный постер как социокультурный феномен современной интернет-коммуникации [Текст] / Л.В. Ухова // Актуальные достижения европейской науки: Материалы 7-й Международной научно-практической конференции. Том 22. Филологические науки – София, 2011. – С. 47 – 58.
4. Events, Lessons, and Resources for Teachable Moments [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.scholastic.com/browse/calendar>

Дижина Н. А.*

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

У статті йдеться про вплив інтерактивних методів навчання на розвиток пізнавальних інтересів учнів початкових класів.

Державний стандарт початкової загальної освіти ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого і компетентісного підходів, що зумовлює чітке визначення результативної складової засвоєння змісту початкової загальної освіти. Протягом навчання в початковій школі учні повинні оволодіти ключовими компетентностями, які передбачають їхній особистісний, соціальний та інтелектуальний розвиток, формуються на міжпредметній основі та є інтегрованим результатом предметних і міжпредметних компетенцій [1]. Одна з ключових компетентностей – уміння вчитися – тісно пов'язана з розвитком пізнавальної активності, що є невід'ємною складовою освітнього процесу.

Пріоритетним завданням сучасної початкової освіти є розвиток пізнавального інтересу молодшого школяра. Щоб навчання та виховання сприяли становленню особистості, необхідно «посіяти» та «зростити» в дитині «зерна» її розумової

---

* © Дижина Н. А.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

діяльності – пізнавальну потребу, яка лежить в основі розвитку пізнавального інтересу кожної людини і є джерелом її пізнавальної активності. Розвиток пізнавального інтересу молодшого школяра є дуже важливим і актуальним, оскільки саме в період від 6 до 10 років закладається той «фундамент» подальшого розвитку дитини, головною рушійною силою якого будуть пізнавальні інтереси. Саме пізнавальна активність допомагатиме учням здобувати нові знання протягом всього навчання, розвивати здібності, глибше вивчати предмет, що подобається, сприятиме професійному визначенню та спрямуванню власних зусиль на освоєння майбутньої професії. Розвиток пізнавальної діяльності в молодших школярів потребує реалізації багатьох важливих завдань у діяльності педагога. Одне з головних завдань учителя молодших класів – будувати навчальний процес так, щоб діти «хотіли» йти до школи, щоб кожний день був осяяний світлом нових відкриттів та знань.

Проблему розвитку пізнавального інтересу в молодших школярів з позиції сучасної науки розглядали такі науковці: Б. Ананьєв, В. Бондаревський, Н. Морозова, В. Мясичев, С. Рубінштейн, Ф. Савіна, Г. Щукіна та інші.

Метою статті є обґрунтування доцільності й ефективності розвитку пізнавальних інтересів учнів молодших класів шляхом використання інтерактивних методів навчання.

К. Ушинський висловлювався про розвиток пізнавального інтересу: «Следует развивать в ребенке желание и способность самостоятельно, без учителя приобретать новые познания; дать ученику средство извлечь полезные знания не только из книг, но и из предметов, его окружающих, из жизненных событий, из истории собственной души. Обладая такой умственной силой, извлекающей отовсюду полезную пищу, человек будет учиться всю жизнь, что, конечно, и составляет одну из главнейших задач всякого школьного обучения» [4].

Пізнавальний інтерес стимулює пізнавальну активність учнів, спрямовує розвиток розумової, психічної, соціальної сфери особистості, створює умови для формування навчальної діяльності учнів.

Пізнавальний інтерес – це спонування до діяльності, мотивація діяльності; це інтерес, збуджений змістом, який викликає бажання пізнати те, що невідомо учню; це взаємодія інтелекту і вольових процесів.

Для того щоб активізувати пізнавальну діяльність учнів, щоб викликати інтерес до навчання, зробити його цікавим та допомогти розкритися кожній дитині, учителі початкових класів на уроках використовують інтерактивні методи навчання.

Інновації та пізнавальний інтерес тісно пов'язані, бо формують зацікавленість, спонукають до пошуку нових знань, руйнують стереотипи, учать дитину гнучко мислити, шукати різні шляхи вирішення ситуацій, допомагають учитися дитині мислити нестандартно, надають можливість вийти за межі

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

ЗВИЧНОГО.

Інновації – зміни змісту системи. У педагогічній інтерпретації означають нововведення в педагогічній системі, що поліпшують розвиток (перебіг) і результати навчально-виховного процесу [3].

Поняття «інновація» в перекладі з латинської мови означає «оновлення» або «змінювання». Якщо розглянути це поняття через призму освітнього процесу, інновація означає введення нового в цілі, зміст, методи та форми навчання та виховання, організацію спільної діяльності вчителя та учня. Інноваційні підходи в процесі навчання дитини – це сукупність різноманітних педагогічних прийомів, які спонукають учнів до дослідницької творчої активності, створюють умови для усвідомлення ними матеріалу, узагальнення одержаних знань. Одним із інноваційних підходів в процесі навчання є використання інтерактивних технологій та методів навчання.

Слово «інтерактивний» в перекладі з англійської мови означає (inter – взаємний, art – діяти) здатний до взаємодії, до діалогу [3].

Інтерактивні технології навчання є предметом дослідження багатьох науковців. До його проблемних питань звертаються О. Пометун, Л. Пироженко,

А. Гін, О. Ісаєва, А. Мартинець, Г. Сиротинко, Н. Суворова, Г. Токмань, С. Жила та інші.

Традиційно в сучасній школі виділяють «активну та пасивну моделі навчання залежно від участі учнів у навчальній діяльності» [2, с. 8]. За «пасивної» моделі учень виступає в ролі «об'єкта» навчання, повинен засвоїти й відтворити матеріал, переданий йому вчителем або вміщений у підручнику. Активний тип навчання передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність учнів. Учень виступає «суб'єктом» навчання, вступає в активний діалог з іншими учасниками навчального процесу.

На думку О. Пометун та Л. Пироженко, «інтерактивне навчання є різновидом активного» [2, с. 8]. Вони вважають, що «інтерактивна технологія навчання передбачає залучення до навчального процесу всіх його учасників, де кожен учень має конкретне завдання, за яке він повинен публічно прозвітуватися, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою та передусім класом завдання» [2, с. 24].

Сутність інтерактивного навчання на уроках в початковій школі полягає в активному залученні всіх учнів до процесу пізнання. Навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів: співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання.

Структура інтерактивного уроку дещо відрізняється від структури загальновідомого комбінованого уроку. Виділяють такі етапи інтерактивного уроку:

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

- I. Мотивація.
- II. Оголошення, представлення теми та очікування навчальних результатів.
- III. Надання необхідної інформації.
- IV. Інтерактивна вправа (центральна частина уроку).
- V. Рефлексія (підбиття підсумків), оцінювання результатів уроку.

На етапі мотивації головною метою вчителя є зосередження уваги учнів на проблемі і збудження інтересу до теми уроку, налаштування учнів на ефективний процес пізнання. На цьому етапі уроку педагоги молодших класів використовують інтерактивні методи навчання «Вилучи зайве», «Роз'єднай слова», «Мікрофон», «Задом наперед» та ін.

На другому етапі уроку – оголошенні теми та з'ясуванні очікуваних навчальних результатів – учитель забезпечує розуміння учнями змісту їхньої діяльності: чого вони повинні досягти і чого від них чекає вчитель. На цьому етапі доречно використовувати інтерактивні вправи «Дешифрувальник», «Морський бій», «Загадкові будиночки».

На етапі надання необхідної інформації мета вчителя – дати достатню кількість інформації, щоб на її основі учні молодших класів самостійно мислили та виконували практичні завдання. Такі інтерактивні вправи, як «Карусель», «Мозковий штурм», «Кубування», «Асоціативний кущ», «Інтерв'ю» дають змогу зосередити увагу учнів на процесі пізнання, відчуті свої сили та впевненість при роботі з новим матеріалом, зібрати якомога більше інформації із заданої теми.

Центральною частиною уроку виступає інтерактивна вправа, яка займає 50 – 60% часу. Її метою є практичне засвоєння навчального матеріалу, досягнення поставлених цілей уроку. Обов'язковою є послідовність у проведенні цього етапу: інструктування учнів учителем, об'єднання їх у групи та розподіл ролей, ознайомлення із завданням, робота в групах, презентація результатів, рефлексія результатів учнями.

Серед центральних інтерактивних вправ доцільними є: «Ажурна пилка», «Система позначок», «Читання з передбаченням», «Обери позицію», «Навчаючи – вчуся», метод «Прес», «Добре – погано» та ін.

Останній етап інтерактивного уроку – рефлексія – є дуже важливим, бо саме на цьому етапі учні повинні пояснити зміст опрацьованого, порівняти реальні результати з очікуваними, проаналізувати свою діяльність, зробити висновки, намітити нові теми для обмірковування. На цьому етапі доцільно використовувати такі вправи: незакінчені речення, інтерв'ю, тестування тощо.

Працюючи над розвитком пізнавальних інтересів учнів молодших класів, педагоги НВК «Дошкільний навчальний заклад – спеціалізована школа з поглибленим вивченням англійської мови і ступеня – гімназія» №56 Херсонської міської ради

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

використовують різні інтерактивні методи. Приклади використання деяких з них наведемо у фрагментах уроків.

Фрагмент уроку з курсу «Природознавство». 1 клас.

Тема: Яке значення для життя на Землі має Сонце?

Мета: Формувати в учнів уявлення про Сонце, про значення сонячного світла і тепла для рослин, тварин і людини; розвивати мислення; розширювати світогляд учнів; сприяти формуванню в них потреби до пізнання світу.

I. Мотивація.

Метод «Роз'єднай слова».

- Прочитайте прислів'я, роз'єдняйте слова.

Сонцевстанетойранокнастане.

- Як ви думаєте, про що ми будемо говорити сьогодні на уроці? (Про Сонце).

На етапі надання необхідної інформації доцільно скористатися методом «Мозковий штурм».

Учитель оголошує проблему.

- Що сонечко дарує Землі?

Учні висувають якомога більше ідей. На дошці – велике сонечко. Діти діляться думками, намагаючись їх не повторювати. Усі відповіді вчитель записує на промінцях сонечка. Таким чином, учні з'ясовують, що Сонце дає світло, тепло, радість, життя, красу, енергію, можливість зростання.

Використання методу «Мозковий штурм» сприяє активізації пізнавального інтересу в молодших школярів. Головне завдання вчителя – не заважати вільному польоту творчого мислення. Необхідно позитивно оцінювати будь-яку висловлену думку, навіть якщо здається нісенітною.

У наступному фрагменті уроку представлені інтерактивні методи також направлені на розвиток пізнавального інтересу молодшого школяра – вчать учнів виділяти ознаки тварин, описувати їх своїми словами, групувати за ознаками, зацікавлюють дітей в подальшому вивченні деяких незнайомих тварин (з енциклопедій, дитячих журналів, інтернету).

Фрагмент уроку з курсу «Природознавство». 1 клас.

Тема: Якими бувають тварини?

Мета: Уточнити уявлення учнів про тварин; показати різноманітність тваринного світу; розвивати логічне мислення, уміння порівнювати, співставляти, групувати; виховувати любов та шанобливе ставлення до тваринного світу.

Робота в групах.

I група – Розв'язати загадки про тварин.

II група – Що ви можете розповісти про тваринку на малюнку? (Яка вона, де живе, чим живиться, і т.д.)

III група – Пригадати казки про тварин (що зображені на малюнках).

IV група – Об'єднати тварин у групи (малюнки тварин).

Метод «Кубування» доцільно використати на етапі рефлексії. Розвивається пам'ять, увага, спостережливість, мислення.

Вибрати серед ілюстрацій ту, яка підходить за ознаками.

Наприклад: проворна, хижка, руда, хитра, любить ласувати курочкою – хто це?

Вайлуватий, бурий або білий, косопалий, взимку спить у барлозі, всеїдний, любить мед – хто це?

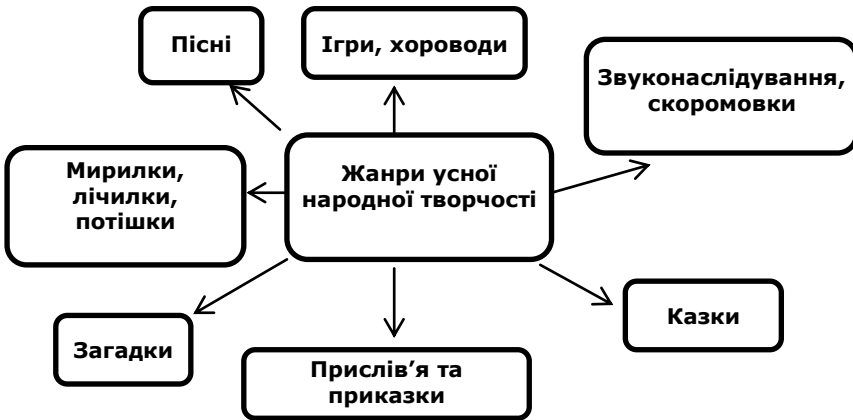
СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Маленький, сіренький, вухастий, лякливий, любить їсти моркву та капусту.

Також на етапі рефлексії доцільно буде використати метод «Незакінчені речення».

- Діти, продовжіть мої речення.
- Звірі, птахи, комахи, риби – це...(тварини).
- Тварини є частиною.... (живої природи).
- У природі тварин дуже... (багато).
- Тварини живуть у.... (у воді, у землі, в лісах, на полях, у горах).
- Тваринам для життя потрібно...(їжа, повітря, вода, незабруднена природа).

При вивченні в 3 класі розділу «Усна народна творчість» доцільно скористатися *методом побудови «Асоціативного куща»* у вигляді схеми, яка складається учнями під керівництвом учителя (рис 1.)

Рис.1. Жанри усної народної творчості

Під час побудови «Асоціативного куща» діти намагаються швидко пригадати якомога більше інформації з даної теми, уважно слухають своїх товаришів, таким чином, активізується пізнавальний інтерес.

Фрагмент уроку з природознавства 3 клас.

Тема: Що таке корисні копалини?

Мета: формувати уявлення про корисні копалини, їх різноманітність та способи добування; формувати вміння порівнювати, узагальнювати та робити висновки; виховувати бережливе ставлення до використання корисних копалин.

I. Мотивація.

Метод «Вилучи зайве».

Безкорисні Батьківщини копалини немає людини.

- Діти, знайдіть зайве у записі прислів'я, вилучіть його, і тоді зможете прочитати тему уроку. (Без Батьківщини немає людини. Тема: Корисні копалини.)

III. Надання необхідної інформації.

Метод «Мозковий штурм».

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

– Що, на вашу думку, означає словосполучення «корисні копалини»?

(Діти оголошують свої ідеї, вчитель записує їх на плакаті).

- Знаходяться в надрах землі.
- Те, що добувають.
- Те, що приносить людям користь.
- Використовують для опалення.
- Використовують у будівництві і т.д.

IV. Інтерактивна вправа.

Робота в групах.

Учитель розподіляє завдання між групами.

I група – розглянути зразки корисних копалин і за їх станом розподілити на групи (тверді: кам'яне вугілля, торф, залізна руда, пісок, кам'яна сіль, вапняк; рідкі: нафта; газоподібні: природний газ.)

II група – розглянути на фото корисні копалини, прочитати їх назви і скласти невеличкий опис (наприклад, кам'яне вугілля – чорного кольору, тверде; нафта – бурого кольору, рідка, масляниста рідина і т.д.)

III група – продивитися відеофільм про корисні копалини і з'ясувати, де людина використовує їх.

IV група – прочитати текст про корисні копалини, з'ясувати, як їх добувають.

Діти презентують результати своєї роботи і колективно, разом з учителем складають «Асоціативний куш» у вигляді схеми (рис.2.).

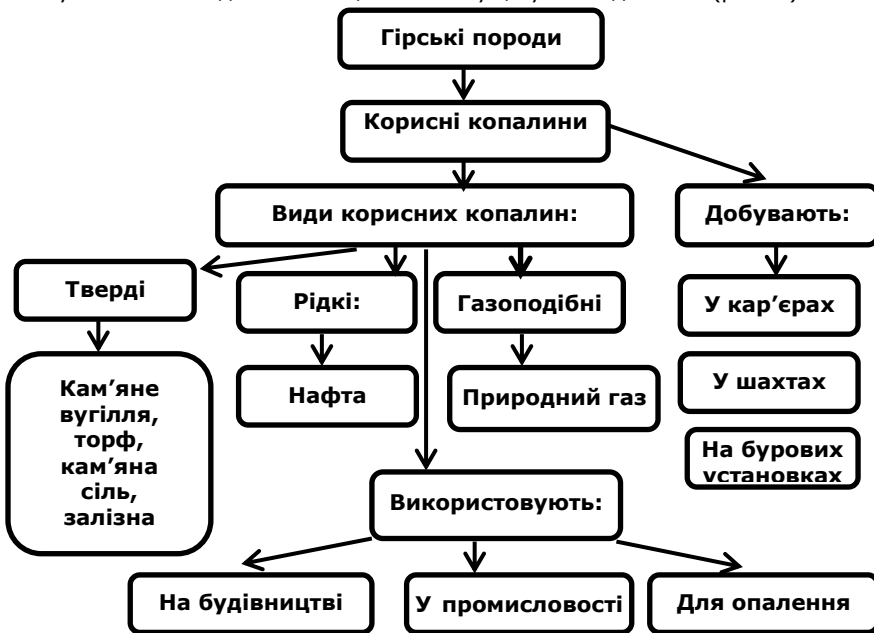

Рис.2. Корисні копалини

V. Рефлексія.

На етапі рефлексії доречно використати метод «Інтерв'ю» (діти

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

в парах ставлять один одному по три запитання на тему уроку).

Доречним буде скористатися методом «Мікрофон».

- Чому корисні копалини називають багатством?
- Чому потрібно берегти корисні копалини?

Таким чином, пізнавальний інтерес учнів молодших класів можна розвивати на будь-якому етапі уроку, використовуючи різні інтерактивні методи навчання.

Отже, завдання сучасного вчителя – постійно здійснювати стимулювання пізнавальної активності учнів. Основним напрямом такого стимулювання є розвиток пізнавальних інтересів за допомогою змісту матеріалу, що вивчається, та організації активної пізнавальної діяльності. Використання інтерактивних методів навчання на уроках у початкових класах дає можливість учням самостійно здобувати різноманітну інформацію, аналізувати, зіставляти, робити висновки, формувати мовленнєві навички, слухати один одного, навчати один одного, а різні види діяльності заохочують дітей до роботи. Усі діти залучені до роботи. Кожен учень зацікавлений у правильності своєї думки. Пізнавальна активність учнів та продуктивність уроків підвищується.

Література:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти від 2012 [електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. http://osvitanovog.at.ua](http://osvitanovog.at.ua).
2. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с.
3. Словник психолого-педагогічних понять і термінів [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/psychology/1270/>
4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології / К. Д. Ушинський // Вибр. твори. У 2 т. – К. : Рад. шк., 1982. – 645 с.

Довгалюк С. В.*

ТВОРИ СУЧАСНОЇ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА УРОКАХ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ

У статті здійснено аналіз двох зразків українського фентезі «Король буків, або Таємниця Смарагдової книги» С. Дерманського та «Габріель і Сталевий лісоруб» М. І С. Дяченків, що входять до переліку літератури для додаткового читання. Наведено методичні прийоми опрацювання творів на уроках позакласного читання.

Останніми роками зміст шкільної програми з української літератури для 5-9 класів суттєво оновився, уведено чимало зразків сучасної дитячої прози як для текстуального вивчення на уроках, так і для позакласного читання. Новочасна українська література для дітей за часовими межами охоплює переважно 90-ті роки ХХ – початок ХХІ століть, тобто період незалежності України.

---

* © Довгалюк С. В.